

15.02.2009

Šansa je u konkretnim regionalnim projektima

Intervju s generalnim sekretarom Vijeća za regionalnu saradnju, Hidom Biščevićem

Autor: Esad Krcić

Hidajet Biščević u intervjuu za Radio Slobodna Evropa govori o značaju regionalnog uvezivanja u oblasti ekonomije, te pojašnjava koji su ciljevi Vijeća koje je naslijedilo Pakt za stabilnost jugoistočne Evrope.

RSE: Gospodine Biščeviću, posljedice globalne ekonomske krize se osjećaju i u regionu. Tokom sastanka sa generalnim direktorom Direktorata za proširenje Evropske komisije Majklom Lijem, rekli ste da su zemlje regiona u potpunosti svjesne trenutne svjetske krize, i da su spremne da zajedno rade na smanjenju njenih efekata. Koji su po Vama ključni strateški interesi zemalja jugoistočne Evrope u vremenu krize i koji je najbolji način da se oni zaštite? Između ostalog, zatražili ste potpuno otvorenje fondova za zemlje regiona.

Biščević: *U pravu ste. Ja sam prošli tjedan bio u prigodi gospodinu Liju predati pismo za povjerenika Evropske komisije za proširenje gospodina Oli Rena. Pismo na neki način odražava informacije, saznanja i neku opću atmosferu koja prevladava u političkim krugovima u jugoistočnoj Evropi nakon što su neizbježno, dakako, počeli osjećati prvi valovi prelijevanja svjetske ekonomske krize i znaci ekonomske recesije. Zemlje jugoistočne Evrope, a najposlije zemlje takozvanog zapadnog Balkana, sve su zabrinutije i sa sve većom zabrinutošću gledaju na znake smanjivanja ekonomske aktivnosti, znake otežanih pristupa kreditima, znake smanjenja investicijskog interesa, jer su jednostavno da kažem, politička vođstva svjesna da je održavanje ekonomske aktivnosti gotovo nezamjenjiva važan čimbenik održavanja socijalne stabilnosti, pa i dostignute razine političkog mira i stabilnosti na ovim prostorima. U tom smislu, pismo i razgovor koji sam imao u Komisiji imali su za svrhu da predložimo Komisiji nekoliko aktivnosti za koje vlade zemalja jugoistočne Evrope vjeruju da bi mogle pomoći u pregledavanju neposrednih teškoća koje kriza izaziva. Spomenuli smo mogućnost da, odnosno zamolili smo Komisiju, i prenijeli stav regije, da bi bilo jako korisno razmotriti ubrzanje dostupnosti i distribucije fondovima iz IPA programa. Moram reći da jednim dijelom zaostajanje u distribuciji tih program je posljedica neažurnosti ili slabe praktiranosti pojedinih vlada u ovom dijelu Evrope, ali s druge strane određenog rutinskog pristupa na strani ureda, odnosno Evropske komisije, odnosno njenih službi, pa je tako, ilustracije radi, od 2007. godine samo je sedamdeset*

i nešto posto fondova iskorišteno, a iz 2008. tek nešto više od pet posto fondova su distribuirani vladama jugoistočne Evrope i mi mislimo da je vrijeme da se taj proces ubrza. S druge strane, zatražio sam da Komisija razmotri ubrzanje izrade takozvene višekorisničke strategije Evropske komisije za sljedeće tri godine jugoistične Evrope, jedne nove platforme koja bi trebala omogućiti da vlade jugoistične Evrope na jednoj zajedničkoj osnovi u multilateralnom kontekstu izađu sa velikim razvojnim projektima. Mislim da je izrada te strategije također jedna od mogućnosti da se ubrza cijeli proces i na taj način uzvrati za prve znake krize i potvrdi spremnost zemalja jugoistične Evrope da kroz zajedničke aktivnosti, zajedničke projekte takođe djeluju na suzbijanje efekata ove krize i još je nekoliko efekata u tom dijelu razgovora bilo pomenuto, čini mi se važno da pokušamo vidjeti zajedno sa Komisijom da li bi Centralna evropska banka bila spremna bankarima koji investiraju najviše na jugoistok Evrope, posebno ovaj postjugoslavenski prostor, omogućiti jednake uvjete garancija kao i onima koji investiraju u evrozonu, predložio sam da se razmotri mogućnost održavanja sastanka sa vodećim evropskim bankarima, paralelno sa ovim predstojećim sastankom na vrhu šefova država i vlada jugoistične Evrope. Dakle, jedna serija mjera za koje mislimo da bi mogle na neki način zajedno angažirati i regiju i Komisiju u suzbijanju prvih negativnih posljedica ove krize. Najveći dio motivacije je zapravo nastojanje da se pokuša održati nivo ekonomskih aktivnosti u otežanim okolnostima i na neki način pomogne ovom tržištu jugoistične Evrope koje je donedavno bilo jedno od najdinamičnijih i po mnogim pokazateljima najdinamičnije novo tržište u Evropi.

Zatražio sam da Komisija razmotri ubrzanje izrade takozvene višekorisničke strategije Evropske komisije za sljedeće tri godine jugoistične Evrope, jedne nove platforme koja bi trebala omogućiti da vlade jugoistične Evrope na jednoj zajedničkoj osnovi u multilateralnom kontekstu izađu sa velikim razvojnim projektima.”

RSE: Iako je Vijeće za regionalnu saradnju počelo još prije godinu dana šira javnost u Crnoj Gori, a vjerovatno i šire, nije upoznata sa aktivnostima ovog tijela. Većina građana čak ne zna ni da je ovo Vijeće zapravo nasljednik Pakta stabilnosti. Koja je ustvari prava funkcija ovog tijela?

Bišćević: Mislim da, ako sam ovako opsežno opisao poteze i aktivnosti koje smo proveli u zadnji nekoliko tjedana kada su počeli da se osjećaju znaci ove ekonomske recesije i finansijske krize, onda na neki način posebno sam oslikao ili htio oslikati i glavnu zadaću našega vijeća. Da, Vijeće jeste nasljednik Pakta stabilnosti. Vijeće formalno postoji tek nešto manje od godinu dana u tom procesu mi smo se do sada, slažući se s vašim pitanjem, više orijentirali na suradnju sa vladama naše profiliranje i pozicioniranje u evropskim institucijama, na uspostavu radnih kontakata sa evropskim finansijskim institucijama, a manje na neku javnu prezentaciju.

RSE: Dokle se stiglo sa vašim prijedlogom umrežavanja zemalja regiona sa Evropskom unijom i međunarodnim finansijskim institucijama koji bi trebalo da omogućiti da jugoistična Evropa učestvuje u određenim razvojnim projektima. Šta to u praksi znači za zemlje regiona?

Bišćević: Mislim da smo pri kraju cijelog tog procesa. Mi imamo sljedećeg tjedna treći redovni sastanak sa nacionalnim koordinatorima i ja sam sa gospodinom Lijem u prošli petak razgovarao i sa predstavnicima službi u Uredu za proširenje i mislim da ćemo negdje sredinom ožujka imati taj ključni sastanak između Komisije i nacionalnih koordinatora naših dvanaest zemalja učesnica i od tada počinje uspostava tog stalnog mehanizma. Ono što je krajnji cilj i nas

i regije i Komisije jeste uspostava jednog stalnog mehanizma gdje bismo na redovnoj osnovi ovdje u Sarajevu imali predstavnike vlada iz regije, stručnjake i predstavnike Evropske komisije da konačno počenemo razmatrati konkretne prijedloge kako oni budu iz pojedinih vlada, iz skupina zemalja na osnovu te višekorisničke strategije koju sam spomenuo.

“Ono što je krajnji cilj i nas i regije i Komisije jeste uspostava jednog stalnog mehanizma gdje bismo na redovnoj osnovi ovdje u Sarajevu imali predstavnike vlada iz regije, stručnjake i predstavnike Evropske komisije da konačno počenemo razmatrati konkretne prijedloge.”

RSE: Kako ocjenjujete dosadašnju primjenu CEFTA sporazuma koji privrednicima regiona treba da obezbijedi jednostavniji mehanizam poslovanja i garantuje slobodu trgovine? Da li su rezultati zadovoljavajući?

Bišćević: *Taj novi sporazum CEFTA-e je svakako jedan od instrumenata održavanja stabilnosti u suranje u ovom dijelu Evrope. Rezultati su u osnovi zadovoljavajući. Bilo je primjera nesporazuma, odstupanja od nekih elemenata sporazuma i mislim da u ovim okolnostima treba samo još snažnije nastaviti poštivati potpisani sporazum. Kada kažem u ovim okolnostima mislim prije svega da se u regiji odupremo ili nastojimo na svaki način prevladati nekakav duh zatvaranja, da ne kažem nekakvog nacionalizma ili protekcionizma koji se polako provlači i u ostalim tržištima u svjetlu ove krize. Sigurno kao što je predsjednik Komisije Barozo prije neki dan u Briselu pozvao Evropsku uniju i evropske zemlje, članice Evropske unije, da se ne zatvaraju već da zajedno traže rješenja na sličan način bilo kakvo zatvaranje, stvaranje barijera na ovim malim tržištima jugoistočne Evrope, možda bi nekome moglo donijeti nekakve političke ili populističke bodove na domaćem na terenu, ali sasvim sigurno ne bi koristilo dugoročno njihovim gospodarstvima.*

RSE: Da li je do sada postignut napredak u vašim nastojanjima da se osnuje Regionalni centar za suzbijanje požara, kao i regionalni Fond za osiguranje od prirodnih nepogoda i da li ste po ovom osnovu imali neke kontakte sa crnogorskom Vladom koja bi, s obzirom na velike štete od požara sa kojima se Crna Gora suočava svake godine, trebalo da bude veoma zainteresovana?

Bišćević: *Pravo pitanje u pravo vrijeme. Upravo sam dobio pismeno očitovanje od Vlade Crne Gore koja izražava želju da pristupi ovim institucijama. U Sarajevu, 11. ožujka, imamo sastanak sa predstavnicima svih zainteresiranih zemalja i predstavnicima Svjetske banke i vjerujem da ćemo, bez obzira što ova kriza utječe i na realizaciju tih projekata utoliko što su vlade svih naših zemalja pod nekim novim budžetskim opterećenjima i restrikcijama vjerujem da ćemo do samita ovoga procesa za suradnju jugoistočne Evrope početkom lipnja u Moldoviji da ćemo privesti kraju obje inicijative.*

“Neposredno pred nama je drugi krug pregovora o ugovoru o transportu u jugoistočnoj Evropi, jednom po mom osobnom sudu jedno izuzetno važnom ugovoru koji bi mogao dovesti do jačanja suradnje zemalja jugoistočne Evrope u rekonstrukciji i jačanju infrastrukture, transportne infrastrukture koja je od izuzetnog značenja za našu regiju.”

RSE: Koji su ostali konkretni projekti na kojima radi Vijeće za regionalnu saradnju?

Bišćević: *Neposredno pred nama je drugi krug pregovora o ugovoru o transportu u jugoistočnoj Evropi, jednom po mom osobnom sudu jedno izuzetno važnom ugovoru koji bi mogao dovesti do jačanja suradnje zemalja jugoistočne Evrope u rekonstrukciji i jačanju infrastrukture, transportne infrastrukture koja je od izuzetnog značenja za našu regiju. U pripremi je i velika konferencija koju pripremamo zajedno sa Ekonomskom komisijom ujedinjenih naroda za Evropu i Svjetskom bankom o boljem korištenju vodenih topova jugoistočne Evrope koji su manje više nekorišteni, neiskorišteni ili u prometnom smislu navodnjavanja poljoprivrede u ekološkom smislu. U pripremi je i jedna velika radna konferencija o suradnji u avio prometu. U pripremi je konferencija koju pripremamo sa OECD-om između ministara ekonomije i ministara obrazovanje u regiji i cjeli niz manjih projekata.*

RSE: Kako ocjenjujete dosadašnji napredak regiona, naročito Crne Gore, u približavanja NATO paktu i da li je moguće da neka zemlja regiona možda ostane izvan alijanse?

Bišćević: *Naravno da je pitanje pristupa NATO savezu pitanje individualne politike svake pojedine Vlade, međutim sa stanovišta Regionalnog vijeća za suradnju mogu da kažem da očekivani skori ulazak Hrvatske i Albanije u NATO savez će sasvim sigurno imati utjecaja na jednu novu stretešku sliku u ovom dijelu Evrope, da će to utjecati i sasvim sigurno i na dinamiku odnosa ostalih zemalja s ovih prostora sprem alijanse, a što se same Crne Gore tiče mislim da ne treba posebno naglašavati kako je Crna Gora ne samo u ovom segmentu reformi, u segmentu pristupa Evropskoj uniji preuzela jednu od vodećih uloga u regiji.*

RSE: Koliko su Vam uopšte poznate političke prilike u Crnoj Gori i kako ocjenjujete poziciju Crne Gore u regionu?

Bišćević: *Vi ćete naravno razumjeti da je ne mogu komentirati unutrašnje političke prilike u Crnoj Gori, ali ono što mogu mogu izraziti izuzetno zadovoljstvo sa stanovišta Regionalnog vijeća za suradnju potporom i aktivnostima Crne Gore kroz naše vijeće i u samome vijeću, s obzirom da ima i nekoliko dužnosnika iz Crne Gore koji rade ovdje s nama, a reforme koje Crna Gora provodi, tempo tih reformi, njihova sveobuhvatnost, podneseni zahtjev za početak pregovora, relativno, koliko ja zna, pozitivan odgovor na koji je taj zahtjev naišao u Briselu, sve me to navodi na jednu vrlo pozitivnu ocjenu Crne Gore.*

RSE: Imajući pored brojnih sličnosti i značajne razlike među zemljama regiona s aspekta politike, ekonomije, vojnobezbjednosne situacije, a naročito međunacionalnih odnosa i mora se reći i netrpeljivosti koja od ratova devedesetih godina nije mogla tek tako da iščezne, da li se može o regionu i njegovoj budućnosti jednostavno govoriti kao o jednoj cjelini?

Bišćević: *Da vam iskreno kažem da je ovo jedno od težih pitanja, ali s obzirom da je sasvim sigurno da ste naveli cijeli niz razlika, problema, teškog povjesnog nasljeđa, teškog nasljeđa nedavne prošlosti, pa da budem do kraja iskren i cijelog niza stereotipa i predrasuda koji struje ovim prostorima naravno da je teško gledati, barem ne sa svih razina, daleko unaprijed, vidjeti kako bi region mogao izgledati za 10, 20 ili 30 godina, ali kao i u ljudskom životu ako ne znate kako želite živjeti za 10 godina, onda ne znate ni šta ćete sutra napraviti. Ja želim vjerovati da svi u ovom dijelu Evrope žele vidjeti takvu političku, socijalnu, duhovnu konfiguraciju ovog*

dijela Evrope koji će biti sukladan svim ovima ostalim djelovima Evrope i u tom smislu, a djeleći čak i iste političke ciljeve u smislu članstva u Evropskoj uniji mislim da se može govoriti o cjelini u tom smislu da ljudi dijele iste ciljeve i žele dijeliti vrijednosti.